

บทบาทของพุทธศาสนาในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม The Role of Buddhism in Reducing Social Inequality

พระมหาวิรุธ วิโรจโน (นิตเพช)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

Phramaha Wiruth Wirojano (Ninpetch)

Mahamakut Buddhist University Yasothon Buddhist College

wiruth.nin@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนถึงสภาพการณ์แห่งความเหลื่อมล้ำในบริบททางสังคม ในมุมมองพระพุทธศาสนา มองความเหลื่อมล้ำทางสังคมว่าเป็นผลมาจากกรรมที่บุคคลได้กระทำไว้ในอดีตชาติ ความเหลื่อมล้ำนี้จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่ทำกรรมดีจะได้รับผลดี ส่วนผู้ที่ทำกรรมชั่วจะได้รับผลชั่ว พระพุทธศาสนายังสอนให้ผู้คนละทิ้งความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ รวมถึงฐานะทางสังคมและความมั่งคั่ง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงสิ่งสมมุติที่ไม่เที่ยงแท้ถาวร เมื่อละทิ้งความยึดมั่นถือมั่นได้แล้ว ผู้คนก็จะไม่รู้สึกทุกข์ร้อนกับความเหลื่อมล้ำ อย่างไรก็ตามพระพุทธศาสนาก็มิได้สนับสนุนให้ยอมจำนนต่อความเหลื่อมล้ำ แต่กลับสอนให้มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองและการช่วยเหลือผู้อื่น โดยให้พึ่งพาตนเองและไม่หวังพึ่งผู้อื่น นอกจากนี้พระพุทธศาสนายังส่งเสริมให้ผู้คนมีเมตตาและกรุณาต่อผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่ยากไร้และด้อยโอกาส การช่วยเหลือผู้อื่นเหล่านี้จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างสังคมที่เอื้ออาทรมากขึ้น และพระพุทธศาสนาเน้นย้ำถึงความสำคัญของการศึกษาและการพัฒนาตนเอง เพราะการศึกษาจะช่วยให้ผู้คนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการยกระดับชีวิตของตนเองและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ, บทบาท, พุทธศาสนา, สังคม

Abstract

This academic article intends to reflect on the state of inequality within the social context from a Buddhist perspective. Buddhism views social

inequality as the consequence of karma accumulated by individuals in past lives. This inequality, therefore, occurs naturally and follows the law of karma, which dictates that those who have performed good deeds will receive good results, while those who have committed bad deeds will suffer the consequences. Buddhism also teaches people to let go of attachments to various things, including social status and wealth, as these are merely impermanent constructs. Once one can relinquish these attachments, they will not feel distressed by inequality. However, Buddhism does not advocate surrendering to inequality but rather emphasizes self-development and helping others. It encourages self-reliance without dependence on others. Additionally, Buddhism promotes compassion and kindness toward others, especially the poor and underprivileged. Helping others in this way contributes to reducing social inequality and creating a more caring society. Moreover, Buddhism stresses the importance of education and self-development, as education provides people with the knowledge and skills necessary to elevate their own lives and reduce social inequality.

Keywords: Inequality, Role, Buddhism, Social.

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยเป็นปัญหาทางสังคมที่มีความลึกซึ้งและซับซ้อน โดยสามารถสืบย้อนไปได้ถึงยุคก่อนการปฏิรูปประเทศในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งสังคมไทยมีระบบชนชั้นที่แข็งแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบไพร่และทาสในสมัยกรุงศรีอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์ แม้ในภายหลังจะมีการยกเลิกระบบไพร่ทาสและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมตามการปฏิรูปและการพัฒนา แต่ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมยังคงมีอยู่ และยิ่งเพิ่มมากขึ้นในบางกรณีจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ทั่วถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร การบริหารทรัพยากรที่ไม่สมดุล และการกระจายอำนาจที่ไม่เป็นธรรม (กาญจนา เกียรติศิริขจร, 2555; ชนวน จามรมาน, 2563) การศึกษาของธนาคารโลก (World Bank, 2020) ระบุว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจใน

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่สูงที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยผู้ที่อยู่ในระดับบนสุดของรายได้เพียง 1% ถือครองทรัพย์สินรวมกันมากกว่าครึ่งหนึ่งของทรัพย์สินทั้งหมดในประเทศ ในขณะที่ประชากรชนชั้นแรงงานยังคงเผชิญกับความยากลำบากในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐาน เช่น การศึกษา สาธารณสุข และที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ การกระจายรายได้ที่ไม่สมดุลยังเป็นผลมาจากการที่เศรษฐกิจไทยเติบโตในภาคอุตสาหกรรมและการบริการ แต่ภาคเกษตรกรรมกลับได้รับประโยชน์น้อยกว่า แม้รัฐบาลจะพยายามดำเนินนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ เช่น โครงการเงินอุดหนุนและการจัดสรรทรัพยากรไปยังพื้นที่ชนบท โครงการสวัสดิการรัฐ และโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า เป็นต้น แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำยังคงเป็นปัญหาที่ท้าทาย และต้องศึกษาเชิงลึกและการแก้ไขปัญหาในระยะยาว สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้ว่าความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ไม่ได้เป็นเพียงแค่ผลลัพธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางประวัติศาสตร์ สังคม และการเมือง ที่ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในหลายมิติ และทำให้ความเหลื่อมล้ำกลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและยากที่จะถูกแก้ไขได้อย่างถาวร

ความเหลื่อมล้ำทางสังคม

การศึกษาความเหลื่อมล้ำในสังคมศาสตร์มีการพัฒนาแนวคิดและทฤษฎีหลากหลายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์นี้ โดยแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลและกลุ่มในสังคม ความเหลื่อมล้ำ (inequality) หมายถึง สภาพของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มในสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น รายได้ ทรัพย์สิน การศึกษา สุขภาพ และการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาส ความเหลื่อมล้ำสามารถวัดได้ทั้งในเชิงปริมาณ เช่น การวัดช่องว่างของรายได้ และในเชิงคุณภาพ เช่น การวิเคราะห์ความแตกต่างในการเข้าถึงบริการสาธารณะ (Atkinson, 2015) การศึกษาถึงความเหลื่อมล้ำสามารถสะท้อนได้จากมุมมองของแนวคิด ทฤษฎีทางสังคมในแวดวงวิชาการ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการกระจายรายได้ (income distribution)

แนวคิดนี้เน้นไปที่การวิเคราะห์ว่ารายได้ถูกกระจายไปยังกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างไร และผลที่เกิดจากการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ แนวคิดนี้เป็นพื้นฐานของการวัดค่าความเหลื่อมล้ำ เช่น ดัชนีจีนิ (Gini coefficient) ซึ่งใช้ในการวัดระดับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคม (Piketty, 2014)

2. ทฤษฎีมาร์กซิสต์ (Marxist theory)

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) เป็นนักคิดที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาความเหลื่อมล้ำ เขามองว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเป็นผลมาจากระบบทุนนิยมที่แบ่งชนชั้นระหว่างผู้ที่ถือครองปัจจัยการผลิต (ทุน) กับผู้ใช้แรงงานเพื่อเลี้ยงชีพ Karl Marx เชื่อว่าความเหลื่อมล้ำเป็นผลมาจากการเอาเปรียบในระบบเศรษฐกิจที่ผู้ถือครองทุนมีอำนาจในการควบคุมและสะสมทรัพย์สิน ในขณะที่ชนชั้นกรรมาชีพถูกกดขี่และถูกจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าแรงงานที่แท้จริงของพวกเขา (Marx, 1867)

3. ทฤษฎีโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกัน (inequality of opportunity):

ทฤษฎีนี้เน้นว่าความเหลื่อมล้ำไม่ได้เกิดจากความแตกต่างในความสามารถหรือความพยายามของแต่ละบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการที่บุคคลมีโอกาสดำเนินการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสต่าง ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น สถานะทางสังคม เพศ เชื้อชาติ หรือภูมิหลังทางครอบครัว แนวคิดนี้นำไปสู่การสนับสนุนนโยบายที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาชีวิต (Roemer, 1998)

4. ทฤษฎีความเหลื่อมล้ำทางสังคม (social inequality theory)

ทฤษฎีความเหลื่อมล้ำทางสังคมนี้มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากปัจจัยทางสังคม เช่น อำนาจ สถานะทางสังคม และการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคม เช่น เครือข่ายความสัมพันธ์และโอกาสในการพัฒนาตนเอง มักจะอธิบายความเหลื่อมล้ำในแง่ของการสืบทอดสถานะทางสังคม (social mobility) และการแบ่งชั้นทางสังคม (social stratification) ที่ทำให้บางกลุ่มในสังคมสามารถรักษาหรือเพิ่มพูนสถานะของตนได้ในขณะที่กลุ่มอื่น ๆ ถูกกีดกันจากโอกาสเหล่านั้น (Weber, 1922)

ความเหลื่อมล้ำในมุมมองศาสนา

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการพบว่า ได้มีนักวิชาการด้านศาสนาได้สะท้อนมุมมองและแนวคิดของศาสนาต่าง ๆ ที่มีต่อการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยสรุปเป็นสาระสำคัญในประเด็นดังต่อไปนี้

1. พุทธศาสนา (Buddhism)

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา ความเหลื่อมล้ำ (inequality) ถูกมองว่าเป็นผลจากกรรมหรือการกระทำของบุคคลในอดีตชาติ ซึ่งเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามกฎแห่งกรรม อย่างไรก็ตาม พุทธศาสนานับว่าการละทิ้งความยึดมั่นถือมั่นในทรัพย์สินและสถานะทาง

สังคม โดยสอนให้ผู้คนมุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจและการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อสร้างสมดุลในสังคม การทำบุญ การให้ทานและการปฏิบัติธรรมถือเป็นวิธีการสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมความเท่าเทียม (Gethin, 1998)

2. ศาสนาคริสต์ (Christianity)

ศาสนาคริสต์มีหลักการพื้นฐานในการสนับสนุนความยุติธรรมทางสังคมผ่านความรักและความเมตตาต่อผู้อื่น หลักการนี้แสดงออกผ่านคำสอนของพระเยซูคริสต์ที่เน้นถึงความสำคัญของการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น คนยากจน คนป่วย ศาสนาคริสต์เน้นความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลและสังคมในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำ และสนับสนุนการแบ่งปันทรัพยากรอย่างเท่าเทียม (Gutierrez, 1973)

3. ศาสนาอิสลาม (Islam)

มีหลักการเกี่ยวกับความยุติธรรมและการแบ่งปันทรัพยากรที่เข้มแข็ง เช่น การชะกาต (Zakat) ซึ่งเป็นการบริจาคส่วนหนึ่งของรายได้แก่ผู้ยากไร้และผู้ที่มีความต้องการ การกระทำนี้เป็นข้อบังคับสำหรับชาวมุสลิมและเป็นส่วนหนึ่งของหลักห้าประการของอิสลาม (five pillars of Islam) ซึ่งมุ่งเน้นการลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน ศาสนาอิสลามยังเน้นถึงความสำคัญของการสร้างสังคมที่ยุติธรรมและเอื้ออาทรต่อกัน (Esposito, 2003)

4. ศาสนาฮินดู (Hinduism)

ศาสนาฮินดูมีมุมมองที่ซับซ้อนเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ โดยเชื่อว่าความเหลื่อมล้ำทางสังคมสามารถสะท้อนถึงการปฏิบัติตามธรรมะ (Dharma) ของแต่ละบุคคลในชีวิตก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม ศาสนาฮินดูยังสนับสนุนการทำบุญ การให้ทาน (Dana) และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสเพื่อสร้างความสมดุลในสังคม หลักการของอหิงสา (Ahimsa) หรือการไม่ใช้ความรุนแรงยังส่งเสริมการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเมตตาและความกรุณา (Gandhi, 1948)

5. ศาสนายิว (Judaism)

ในศาสนายิว การแก้ไขความเหลื่อมล้ำเป็นสิ่งที่ได้รับการส่งเสริมอย่างชัดเจนผ่านคำสอนเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคม (Tzedakah) และความเมตตา ศาสนายิวเน้นการแบ่งปันทรัพยากรกับผู้ยากไร้และสนับสนุนความเท่าเทียมกันในสังคม นอกจากนี้ การให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและการรักษาความยุติธรรมถือเป็นหน้าที่ที่มีต่อพระเจ้าและต่อมนุษย์ (Cohen, 2005)

ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาทางสังคมที่ทำนายและซับซ้อน โดยแต่ละศาสนาให้มุมมองและแนวทางที่แตกต่างกันในการเผชิญกับปัญหานี้ แม้ว่าปรัชญาและหลักการของแต่ละศาสนาจะมีความหลากหลาย แต่เป้าหมายหลักคือการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและสมดุล โดยการลดช่องว่างระหว่างกลุ่มคนในสังคมและส่งเสริมความเท่าเทียมกัน และเมื่อพิจารณาจากมุมมองของศาสนาต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำถูกมองว่าเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขผ่านการพัฒนาจิตใจและสังคม การให้ความสำคัญกับความเมตตา ความกรุณา และการแบ่งปันทรัพยากรเป็นแกนหลักของแนวคิดทางศาสนาในการลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและสมดุล โดยไม่เพียงแต่เป็นการปฏิบัติทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับสังคมในระยะยาว

พุทธศาสนากับการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

พุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือสังคมมาเป็นเวลานานหลายศตวรรษ โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาคุณธรรมและความเมตตาในหมู่ผู้คน คำสอนของพระพุทธเจ้าให้ความสำคัญกับหลักการพื้นฐานหลายประการที่สามารถนำไปใช้เพื่อสร้างสังคมที่มีความสุขและสงบสุขยิ่งขึ้น พุทธศาสนาในฐานะศาสนาที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยและสังคมในหลายประเทศในเอเชีย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคมและลดความเหลื่อมล้ำ พุทธศาสนาสอนถึงความเสมอภาคของมนุษย์ ไม่ว่าจะมีความสามารถอย่างไร ซึ่งแนวคิดนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพบนฉากทัศน์ (scenario) ดังนี้

1. หลักธรรมในพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการลดความเหลื่อมล้ำ

หลักกรรม (Karma)

หลักกรรมเป็นพื้นฐานของความเชื่อในพุทธศาสนา ซึ่งสอนว่า “การกระทำ” ของมนุษย์ทุกคนมีผลต่อชีวิตในปัจจุบันและอนาคต หลักการนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความเสมอภาคและความยุติธรรม แม้ความเหลื่อมล้ำในชีวิตนี้อาจเป็นผลมาจากกรรมเก่า แต่พุทธศาสนาสอนให้มนุษย์สร้างกรรมดีในปัจจุบันเพื่อเปลี่ยนแปลงอนาคต นี่เป็นการส่งเสริมให้ผู้คนมุ่งมั่นในการทำกรรมดีและช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำในระยะยาว (Harvey, 2013)

อริยสัจ 4 (Four Noble Truths)

อริยสัจ 4 ประกอบด้วยทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ และมรรคทางพ้นทุกข์ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พุทธศาสนาใช้ในการอธิบายปัญหาและการแก้ไขปัญหาชีวิต ทุกข์ที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมสามารถถูกบรรเทาได้ด้วยการปฏิบัติตามมรรคมีองค์แปด (eightfold path) โดยเฉพาะในเรื่องของสมาธิและปัญญาที่ช่วยให้ผู้คนเข้าใจธรรมชาติของความเหลื่อมล้ำและสามารถหาวิธีแก้ไขปัญหาได้ (Gethin, 1998)

ทาน (Dana) และเมตตา (Metta)

พุทธศาสนาเน้นการให้ทานและการมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ การให้ทานเป็นการแบ่งปันทรัพยากรและช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส ซึ่งช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคในสังคม นอกจากนี้ การฝึกเมตตา ซึ่งเป็นการปลูกฝังความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (Harvey, 2000)

2. การประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

บทบาทของวัดและชุมชนพุทธ

วัดในประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือผู้ยากไร้และส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม พระสงฆ์และชาวพุทธในชุมชนมีบทบาทในการให้คำแนะนำและสนับสนุนกิจกรรมที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ เช่น การจัดโครงการการศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส การจัดตั้งธนาคารข้าวหรือกองทุนชุมชนเพื่อช่วยเหลือคนในท้องถิ่น (Swearer, 2010)

การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

หลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับแรงบันดาลใจจากพุทธศาสนา เน้นการใช้ชีวิตอย่างมีความสมดุลและไม่ฟุ้งเฟ้อ หลักการนี้ช่วยส่งเสริมการลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนในสังคม โดยการสนับสนุนให้ผู้คนพึ่งพาตนเองและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชนสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความยั่งยืนในระยะยาว (Puntasen, 2007)

การสนับสนุนการศึกษา

พุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก การศึกษาถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาตนเองและสังคม ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ การสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมทักษะต่างๆ เป็นวิธีหนึ่งที่พุทธศาสนา

ใช้ในการลดความเหลื่อมล้ำในระยะยาว วัดหลายแห่งในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่ชุมชน เช่น การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และการจัดกิจกรรมการศึกษาต่าง ๆ (Saddhatissa, 1987)

แนวโน้มความเหลื่อมล้ำในศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นหนึ่งในประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างมากทั้งจากนักวิชาการ ผู้กำหนดนโยบาย และสาธารณชนทั่วโลก ความเหลื่อมล้ำไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน แต่ยังคงครอบคลุมถึงการเข้าถึงทรัพยากร โอกาส และสิทธิต่างๆ ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชากรในแต่ละประเทศและทั่วโลก แนวโน้มความเหลื่อมล้ำในศตวรรษที่ 21 สะท้อนผ่านมุมมองดังต่อไปนี้

1. ความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศ (Global inequality)

ในศตวรรษที่ 21 ความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น เนื่องจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำนี้ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การค้าโลก และการกระจายตัวของทุนทางเศรษฐกิจ ประเทศที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีและการศึกษาที่ทันสมัยจะมีความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าประเทศที่ยังขาดการเข้าถึงทรัพยากรเหล่านี้ (Piketty, 2014)

2. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

การพัฒนาเทคโนโลยีโดยเฉพาะในด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบอัตโนมัติ มีแนวโน้มที่จะเพิ่มความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ผู้ที่มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงจะได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาเหล่านี้ ในขณะที่ผู้ที่ขาดทักษะหรือการศึกษาที่เพียงพอจะเผชิญกับความท้าทายในการทำงานและมีรายได้ที่ลดลง ผลกระทบนี้จะเพิ่มความเหลื่อมล้ำทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ (Brynjolfsson & McAfee, 2014)

3. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Educational inequality)

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพยังคงเป็นความท้าทายในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาและในพื้นที่ชนบท การขาดการศึกษาและการฝึกอบรมที่เหมาะสมจะทำให้

ประชากรในกลุ่มนี้เสียโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการแข่งขันในตลาดแรงงานสมัยใหม่ ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยิ่งเพิ่มขึ้น (Goldin & Katz, 2008)

4. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเหลื่อมล้ำ (Climate change and inequality):

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในศตวรรษที่ 21 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น ภัยธรรมชาติ การสูญเสียที่อยู่อาศัย และการขาดแคลนอาหาร มักจะส่งผลกระทบต่อประชากรที่ยากจนและเปราะบางที่สุด การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจนำไปสู่ความยากจนที่เพิ่มขึ้นและความเหลื่อมล้ำที่รุนแรงยิ่งขึ้น (Intergovernmental panel on climate change, 2014)

5. นโยบายเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ (Economic policies and income distribution)

นโยบายเศรษฐกิจที่นำมาใช้ในศตวรรษที่ 21 จะมีผลสำคัญต่อการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำในอนาคต นโยบายที่เน้นการลดภาษีให้กับกลุ่มคนรวยและบริษัทใหญ่ หรือการลดการสนับสนุนสวัสดิการสังคม อาจเพิ่มความเหลื่อมล้ำในสังคม ในทางกลับกัน นโยบายที่มุ่งเน้นการกระจายรายได้ การสร้างงาน และการสนับสนุนการศึกษาสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้ (Stiglitz, 2012)

สรุปได้ว่าในศตวรรษที่ 21 ความเหลื่อมล้ำมีแนวโน้มที่จะเป็นประเด็นที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ปัจจัยหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และนโยบายเศรษฐกิจ จะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดระดับความเหลื่อมล้ำในอนาคต การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องมีการดำเนินนโยบายที่เน้นการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียม การเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืน การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและยั่งยืนในอนาคต

แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านความเหลื่อมล้ำ

พุทธศาสนามีหลักธรรมและแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาที่ยั่งยืน และการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทของพุทธศาสนาเน้นการสร้างความสุขทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมผ่านการปฏิบัติตามหลักธรรมและการฝึกจิตที่นำไปสู่การมีสติและปัญญา แนวทางดังกล่าวไม่เพียง

แค่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ แต่ยังสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและสันติสุข และแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการลดความเหลื่อมล้ำตามบริบททางพระพุทธศาสนา มีมรรคาและองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. หลักธรรมพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

1) หลักศีล 5 (Five Precepts)

ศีล 5 เป็นหลักธรรมพื้นฐานที่เน้นการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม และการเคารพสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติตามศีล 5 จะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างคุณธรรมในสังคม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำ ศีลที่เน้นการไม่ลักขโมย และไม่เบียดเบียนผู้อื่นสะท้อนถึงการเคารพทรัพย์สินและสิทธิมนุษยชนที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาที่ยั่งยืน (Harvey, 2000)

2) หลักอริยสัจ 4 (Four Noble Truths)

อริยสัจ 4 ประกอบด้วยทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ และมรรคทางพ้นทุกข์ ซึ่งสอนให้มนุษย์เข้าใจความจริงของชีวิตและใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา การนำอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้ โดยเฉพาะในมิติของการปรับทัศนคติและการสร้างความรู้ถึงความเสมอภาคในสังคม (Gethin, 1998)

3) หลักมรรคมืองค์แปด (Eightfold Path)

มรรคมืองค์แปดเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยปัญญา ศีล และสมาธิ การปฏิบัติตามมรรคมืองค์แปดจะช่วยให้บุคคลและสังคมพัฒนาไปในทิศทางที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในเรื่องของการดำรงชีวิตที่ถูกต้องและการพัฒนาสติและปัญญาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในความเป็นธรรมชาติของสรรพสิ่ง (Rahula, 1959)

2. แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนตามบริบทพุทธศาสนา

1) การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy)

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ได้รับแรงบันดาลใจจากพุทธศาสนา โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ฟุ่มเฟือย การดำรงชีวิตอย่างพอเพียงช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยสนับสนุนให้ประชากรสามารถพึ่งพาตนเองและใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างยั่งยืน แนวคิดนี้ยังส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในระยะยาว (Puntasen, 2007)

2) การส่งเสริมการให้ทานและการช่วยเหลือสังคม (Dana and social support)

พุทธศาสนาเน้นการให้ทานและการแบ่งปันทรัพยากรแก่ผู้ที่ด้อยโอกาส การให้ทานไม่เพียงแต่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แต่ยังสร้างความเป็นธรรมและความสงบสุขในชุมชน การสนับสนุนการให้ทานในชุมชนสามารถสร้างวัฒนธรรมการช่วยเหลือกัน และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (Harvey, 2000)

3) การพัฒนาการศึกษาและการฝึกอบรม (Education and training)

พุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการศึกษาและการพัฒนาทักษะ การส่งเสริมการศึกษาในทุกกระดับสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการศึกษาในชุมชนพุทธ เช่น การสอนพระธรรมและหลักธรรมะ รวมถึงการฝึกอบรมอาชีพในวัด เป็นตัวอย่างที่ดีในการนำหลักธรรมพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการลดความเหลื่อมล้ำ (Saddhatissa, 1987)

4) การสร้างชุมชนพุทธที่ยั่งยืน (Sustainable Buddhist communities)

ชุมชนพุทธสามารถเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตที่ยั่งยืน การสร้างชุมชนที่มีความสามัคคีและเน้นการพึ่งพาตนเองช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ ชุมชนพุทธที่ยั่งยืนจะเน้นการปฏิบัติตามหลักธรรมและส่งเสริมความสงบสุขภายในชุมชนและระหว่างชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสังคมที่เป็นธรรม (Swearer, 2010)

กล่าวโดยสรุป แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการลดความเหลื่อมล้ำตามบริบทของพุทธศาสนาเน้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมและแนวคิดของพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตและการจัดการสังคม การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง การส่งเสริมการให้ทานและการศึกษารวมถึงการสร้างชุมชนที่ยั่งยืน ล้วนเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างสังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืนในระยะยาว การนำหลักธรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในระดับบุคคลและชุมชนจะช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนตามหลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง (Reference)

กาญจนา เกียรติศิริขจร. (2555). *เศรษฐศาสตร์การพัฒนากับความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย*.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชนวน จามรมาน. (2563). *ประวัติศาสตร์สังคมไทยกับการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *รายงานการสำรวจสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

- Atkinson, A. B. (2015). *Inequality: What Can Be Done?*. Harvard University Press.
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W. W. Norton & Company.
- Cohen, A. (2005). *Everyday Jewish Life in Imperial Russia*. Indiana University Press.
- Esposito, J. L. (2003). *The Oxford Dictionary of Islam*. Oxford University Press.
- Gandhi, M. (1948). *The Story of My Experiments with Truth*. Beacon Press.
- Gethin, R. (1998). *The Foundations of Buddhism*. Oxford University Press.
- Goldin, C., & Katz, L. F. (2008). *The Race between Education and Technology*. Belknap Press.
- Gutierrez, G. (1973). *A Theology of Liberation*. Orbis Books
- Harvey, P. (2000). *An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues*. Cambridge University Press.
- Harvey, P. (2013). *An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices*. Cambridge University Press.
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2014). *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability*. Cambridge University Press.
- Marx, K. (1867). *Capital: Critique of Political Economy*. Volume I. Penguin Books.
- Piketty, T. (2014). *Capital in the Twenty-First Century*. Harvard University Press.
- Puntasen, A. (2007). *Buddhist Economics: Evolution, Theories and Its Application to Various Economic Subjects*. GNH Centre.
- Rahula, W. (1959). *What the Buddha Taught*. Grove Press.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Harvard University Press.
- Roemer, J. E. (1998). *Equality of Opportunity*. Harvard University Press.

- Saddhatissa, H. (1987). *Buddhist Ethics: Essence of Buddhism*. Wisdom Publications.
- Stiglitz, J. E. (2012). *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future*. W. W. Norton & Company.
- Swearer, D. K. (2010). *The Buddhist World of Southeast Asia*. SUNY Press.
- Weber, M. (1922). *Economy and Society*. University of California Press.
- World Bank. (2020). *Thailand Economic Monitor: Inequality in Thailand*.

หลักเกณฑ์และวิธีส่งต้นฉบับการเสนอบทความ
เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร ยศสุนทรปริทรรศน์
(Journal of MBU Yotsunthon Review)

1. นโยบายการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

1.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน

1.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวนอย่างน้อย 3 ท่าน ขึ้นไปตอบบทความและเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง

1.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไขเพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

1.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

1.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหา หรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

2. การเตรียมต้นฉบับ

2.1 **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษ A4 โดยกั้นหน้าด้านบนกับด้านซ้าย เท่ากัน 1.5 นิ้ว หรือ 3.8 เซนติเมตร ส่วนกั้นด้านขวาและด้านล่างเท่ากัน 1 นิ้ว หรือ 2.5 เซนติเมตร

2.2 **รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง** ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single Space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

1) **ชื่อเรื่อง** (ภาษาไทย) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ

2) **ชื่อเรื่อง** (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ

3) **ชื่อผู้เขียน** เว้น 1 บรรทัด ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษขวาใต้ชื่อเรื่อง

4) **ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วม** ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ขีดขอบกระดาษขวา ต่อจากชื่อผู้เขียน/ผู้วิจัยคนที่ 1 ตามลำดับ

5) **หัวข้อใหญ่ในบทความ** ขนาด 16 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษซ้าย ก่อขึ้นหัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

6) **หัวข้อย่อย** เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด ขนาด 16 ชนิดตัวอักษรหนา

7) **รายการอ้างอิง** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA citation Styls

8) **จำนวนหน้า** ต้นฉบับควรมีความยาวไม่เกิน 7-9 หน้า

3. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจน ให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

3.1 บทความวิจัย

1) **ชื่อเรื่อง** สั้น กะทัดรัดและชัดเจน ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) **ชื่อผู้เขียน** เป็นภาษาไทยและระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

3) **บทคัดย่อ** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะคำศัพท์วิทยาศาสตร์

4) **คำสำคัญ** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย

5) บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัยและควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

6) วัตถุประสงค์ ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7) วิธีการดำเนินงานวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อ ดังนี้

7.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ให้กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

7.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

7.3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8) สรุปผล สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางกราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบ ตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดาไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพ ขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายได้ภาพ กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

9) อภิปรายผล การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

10) ข้อเสนอแนะ

10.1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

10.2) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

10.2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

11) ตาราง รูปภาพหรือแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นและต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นการอ้างอิงคำอธิบายต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ คำอธิบายต้องอยู่ด้านล่าง

12) รายการอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA citation Styles ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย “และคณะหรือ and others”

3.2 บทความวิชาการ

1) ชื่อเรื่อง ควรสั้น กระชับ และชัดเจน ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทยและระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

3) บทคัดย่อ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอน เฉพาะคำศัพท์วิทยาศาสตร์

4) คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย

5) เนื้อหา มีองค์ประกอบดังนี้

5.1) บทนำ ความน่าสนใจของเรื่องที่น่าเสนอ ก่อนเข้าสู่เนื้อหา

5.2) เนื้อความ ควรนำเสนอพัฒนาการของเรื่องได้อย่างน่าสนใจและเนื้อเรื่องมีเนื้อหาทันสมัยเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

5.4) บทสรุป ควรย่อเฉพาะข้อมูลในเนื้อความให้สั้น ได้เนื้อหาสาระของเนื้อความครบถ้วน

5.3) เอกสารอ้างอิง ให้ระบุเฉพาะเอกสารที่ผู้เขียนบทความได้นำมาอ้างอิงในบทความวิชาการอย่างครบถ้วน โดยใช้ระบบการอ้างอิง APA citation styles

3.3 บทวิจารณ์หนังสือ

1) ข้อมูลทางบรรณานุกรม/อ้างอิง

2) ชื่อผู้วิจารณ์

3) บทวิจารณ์

4. ตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง

หนังสือ

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์, เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

จรัสศรี รุ่งรัตนอุบล. (2565). **เทคนิคเหมืองข้อมูล**. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Norman, D, A. (2002). **The design of everyday things**. New York, NY: Basic books.

วารสาร

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่), หน้า.

วิชัย พานิชย์สวาย, สุนน ไวยบุญญา, พัชรพร ศุภกิจ, และรัตนกร หลวงแก้ว. (2562). ผลของการใช้บทเรียน

PISA ที่มีต่อความสามารถด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารการวิจัยพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 12(3), 133-160.

Rinke, C. R. (2011). Career trajectories of urban teachers: A continuum of perspectives, participation, and plans shaping retention in the educational system. *Urban Education*, 46(4), 639-662.

หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่องที่แปล [ชื่อต้นฉบับ] (ชื่อผู้แปล, แปล). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. หรือ พ.ศ.)

แบร์รี สมาร์. (2555). *มิเชล ฟูโกต์ [Michel Foucault] (จามะรี เชียงทอง และสุนทร สราญจิต, แปล)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1994).

E-book

ผู้แต่ง 1. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. จาก หรือ from <http://www.xxxxxxx>

จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ. (2562). *พฤติกรรมสุขภาพ : แนวคิด ทฤษฎี และการประยุกต์ใช้*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).

พิชณู โลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. สืบค้นจาก <https://www.ookbee.com>

Haslam, S. (2003). *Research Methods and Statistics in Psychology (SAGE Foundations of Psychology series)*. [Kindle DX version]. Retrieved from <http://www.amazon.com>

วิทยานิพนธ์

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. สถานที่พิมพ์: ชื่อสถาบันศึกษา.
วันชนะ จูบรรจง. (2560). ระบบสนับสนุนการประมาณการสัมผัสแคดเมียมผ่าน
การบริโภคอาหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร
Darling, C. W. (1976). *Giver of due regard: The poetry of Richard Wilbur*.
Unpublished doctoral dissertation, University of Connecticut, USA.

รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์) ./ชื่อเรื่อง (รายงานผลการวิจัย) ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
พินิจทิพย์มณี. (2553). การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการตายของ
ประเทศไทย (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

รายงานการประชุม

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการ
ประชุม. วันเดือนปีที่จัด. สถานที่จัด. สำนักพิมพ์. หน้า.
กรมวิชาการ. (2538). การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน.
25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ:
ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 7-8.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self:
Integration in personality.

In R. Densifier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol.38. Perspectives on
Motivation*. Lincoln: University of Nebraska Press. 237-288.

สื่ออินเทอร์เน็ต/ Website

ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง. (ปี เดือน วันที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/
ชื่อบทความ. วันที่สืบค้น : URL:http://
สรญา แสงเย็นพันธ์. (2566). 10 เว็บไซต์จับคู่สี ออกแบบงานได้สวยทันตา.
สืบค้น 5 มกราคม 2566,
จาก <https://www.nupress.grad.nu.ac.th/จับคู่สี/>

Wollman, N. (1999). *Influencing attitudes and behaviors for social change*. Retrieved from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>.

การสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปีสัมภาษณ์./เดือน/วันที่)./ตำแหน่ง(ถ้ามี)./สัมภาษณ์.
กัตัญญุ แก้วหานาม. (2565, มีนาคม 21). ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
สัมภาษณ์.

ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อประกาศ. (วัน เดือน ปี ที่ประกาศ). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ xxx ตอนที่ xx,
หน้า x-xx.

กฎกระทรวง กำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์
และวิธีการ ในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2563. (12 พฤศจิกายน
2563). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 137 ตอนที่ 94 ก, หน้า 7-11.